

Цветоименование к тому же может иметь определенные метафорические и стилистические коннотации, а эти коннотации различны в разных языках. Поэтому это тоже не может не влиять на значение слова.

Blauie Jungs – матросы (разг.) (ассоциация по униформе).

Blauer Brief – синее письмо (конверты синего цвета с уведомлением об увольнении).

Weiße Ostern – белая Пасха (Пасха со снегом).

Grüne Weihnachten – зеленое Рождество (Рождество без снега).

Braune Vergangenheit – коричневое прошлое (обозначение национал-социализма).

Для грамотного перевода названий цветовых оттенков с одного языка на другой необходимо иметь подробный и хорошо составленный двуязычный словарь, достаточные фоновые знания и хорошее владение языками (исходным и переводящим). Изучая иностранный язык, нужно заучивать слова не в отдельности, по их значениям, а в естественных, наиболее устойчивых сочетаниях, присущих данному языку.

Я. Л. Мароз

ТРАНСФАРМАЦЫЙНА-СЕМАНТЫЧНАЯ МАДЭЛЬ ВЫКАЗВАННЯ З ДРУГАСНАЙ ПРЭДЫКАЦЫЯЙ У ПЕРАКЛАДЗЕ

У працэсе пазнання чалавекам навакольнага свету прадметныя сітуацыі адлюстроўваюцца свядомасцю і пры неабходнасці моўнага апісання афармляюцца пэўнымі моўнымі сродкамі. У працэсе камунікацыі аўтар выбірае тыя моўныя адзінкі, якія ў пэўнай сітуацыі адпавядаюць яго маўленчай інтэнцыі. Пры апісанні ўяўнага свету, які ствараецца ў мастацкім творы, аўтар таксама выбірае той спосаб прадстаўлення сітуацыі ва ўсіх яе аспектах, што ўяўляецца яму найбольш прыдатным. Адпаведна, калі мастацкі твор падлягае перакладу, неабходна прытрымлівацца ідэі захавання аўтарскага падыходу да прадстаўлення структуры сітуацыі, які з'яўляецца складнікам аўтарскага стылю, забяспечыўшы эквівалентнасць перакладу ў тым ліку і на сінтаксічным узроўні. Тым не менш, разважаючы пра граматычны бок устанаўлення эквівалентнасці, варта памятаць, што дакладнасць перакладу дасягаецца не за кошт захавання арыгінальнай структуры выказвання, але яго семантычнай мадэлі, пры неабходнасці звяртаючыся да пэўных трансфармацый, абумоўленых міжмоўнымі адрозненнямі.

Пры ўспрыманні сітуацыі прадмет думкі суадносіцца з пэўнай яго прыкметай, г.зн. адбываецца прэдыкацыя. У мове прэдыкатыўная аснова сказа, прадстаўленая дзейнікам і выказнікам (ці дзеяслоўнай словаформай – у аднасастаўным сказе), адлюстроўвае такую мадэль апісання сітуацыі суаднясення прадмета і яго прыкметы. Але складаная структура сітуацыі рэальнага або ўяўнага свету можа прыводзіць да таго, што для іх моўнага апісання звяртаюцца да выкарыстання ўскладненых сказаў з канструкцыямі

другаснай прэдыкацыі, калі паміж прэдыкатыўнай асновай і кампанентамі выказвання ўзнікаюць паўпрэдыкатыўныя адносіны. У розных мовах такія адносіны могуць знаходзіць разнастайнае граматычнае афармленне, што робіць іх аналіз цікавым, у тым ліку і з пункту гледжання перакладу.

Параўнаем спосабы моўнага выражэння складаных сітуацый у англійскай мове на прыкладзе апавядання амерыканскага пісьменніка Э. А. По «Забойства на вуліцы Морг» («The Murders in the Rue Morgue») і яго перакладу на беларускую мову Уладзіміра Шчаснага. Аналіз арыгінальнага твора дазваляе адабраць і вылучыць наступныя мадэлі сказаў з другаснай прэдыкацыяй.

Монасуб'ектная мадэль, дзе суб'ект прэдыкатыўнай асновы з'яўляецца суб'ектам канструкцыі другаснай прэдыкацыі, якая апісвае дадатковае дзеянне ці прыкмету. Граматычна такая мадэль апісання сітуацыі афармляецца ў выказванні з прыслоўным абаротам. У перакладзе на беларускую мову структура выказвання захоўваецца, другасная прэдыкацыя перадаецца дзеепрыслоўным абаротам: *He examines the countenance of his partner, comparing it carefully with that of each of his opponents* 'Ён вывучае твар партнёра, параўноўваючы яго з тварамі праціўнікаў'. *Residing in Paris during the spring and part of the summer of 18..*, I there became acquainted with a Monsieur C. Auguste Dupin 'Жывучы ў Парыжы на працягу вясны і часткі лета 18.. года, я пазнаёміўся з нейкім месье С. Агюстам Дзюпэнам.' *But, not trusting to their eyes, I examined with my own* 'Алэ, ня давяраючы іх вачам, я праверыў усё сам'.

Цікавым для аналізу ўяўляецца сказ *I now remembered that, in fact, a fruiterer, carrying upon his head a large basket of apples, had nearly thrown me down, by accident [...]*, дзе канструкцыя другаснай прэдыкацыі апісвае хутчэй прыкмету суб'екта, чым дадатковае дзеянне. У перакладзе для прадстаўлення сітуацыі выкарыстоўваецца канструкцыя без другаснай прэдыкацыі, якая мае, аднак, прапазітыўную семантыку і таксама паказвае прыкмету суб'екта: Тут я ўгадаў, што сапраўды нейкі гандляр з кошыкам яблыкаў на галаве ледзь не збіў мяне знянацку з ног [...].

Полісуб'ектная мадэль, у якой суб'екты прэдыкатыўных асноў выказвання і канструкцыі другаснай прэдыкацыі не супадаюць. На ўзроўні дэнататыўнай сітуацыі суб'ект, прадстаўлены ў прэдыкатыўнай аснове, з'яўляецца сведкам або ўяўляе сітуацыю, прадстаўленую канструкцыяй другаснай прэдыкацыі. Марфалагічна і сінтаксічна гэта мадэль у англійскай мове рэалізуецца пры дапамозе суб'ектных, аб'ектных і абсалютных канструкцый з безасабовай формай дзееслова. Падобныя канструкцыі не тыповыя для беларускай мовы, таму ў перакладзе выкарыстоўваюцца адпаведныя трансфармацыі на паверхневым узроўні пры захаванні глыбіннай структуры дэнататыўнай сітуацыі. Умоўна названыя сітуацыі можна падзяліць на некалькі тыпаў.

Сітуацыі, у якіх суб'ект вядомы і прадстаўлены экспліцытна. Напрыклад, "How was it possible," I asked, "that you should know the man to be a sailor, and belonging to a Maltese vessel?" '– Як гэта, – спытаў я, – ты даведаўся, што гэты чалавек матрос, ды яшчэ з мальтыйскага судна?', *Presently we heard him*

descending ‘Мы пачулі, як ён пайшоў уніз’. У выпадку з суб’ектнай і аб’ектнай канструкцыямі на беларускую мову яны перадаюцца даданымі сказамі з экспліцытна прадстаўленымі суб’ектамі. У сказе *Had heard it said among the neighbors that Madame L. told fortunes – did not believe it* семантычны суб’ект сітуацыі прадстаўлены экспліцытна, але ў сказе фокус увагі засяроджаны хутчэй на дзеянні, таму ён не займае ролю сінтаксічнага суб’екта. У перакладзе ж сітуацыя зноў выражаецца некалькімі прэдыкатыўнымі асновамі: Чуў, *суседзі гаварылі*, што мадам Л’Эспанэ займалася варажбой, але ён гэтак не верыў. Гэта можна растлумачыць жаданнем пазбегнуць ускладнення ўспрымання выказвання, хоць сродкі беларускай мовы і дазваляюць захаваць арыгінальную канструкцыю: *Чуў, сярод суседзяў гаварылі [...].

Сітуацыі, у якіх суб’ект невядомы або разумеецца на падставе кантэксту. У такіх выпадках у перакладзе меркаваны семантычны суб’ект можа быць экспліцыраваным, як, напрыклад, у сказе *No one was spoken of as frequenting the house* ‘Яны не маглі назваць нікога, хто б часта наведваўся ў дом’. У той жа час сродкі беларускай мовы дазваляюць захаваць аўтарскі сінтаксіс і пакінуць суб’ект неназваным з дапамогай даданых няпэўна-асабовых сказаў, напрыклад, [...] *we find it stated that* “not understanding French this witness was examined through an interpreter” ‘[...] мы ведаем, што, як было заяўлена, сведка не разумее французскай мовы, таму допыт вёўся праз перакладчыка’.

Для англійскага пісьмовага наратыву таксама тыповыя адасобленыя абсалютныя канструкцыі другаснай прэдыкацыі. Суб’ект такіх канструкцый можа быць прадстаўлены экспліцытна: *The possible moves being not only manifold but involute, the chances of such oversights are multiplied [...]* і перадаецца поліпрэдыкатыўным складаным сказам: ‘А так як шахматныя ходы не толькі разнастайныя, але і шматзначныя, то шанцы недагляду – вялікія [...]’. Тое ж: *This companion dying, the animal fell into his own exclusive possession* ‘Кампаньён хутка памёр, і матрос застаўся адзіным уладальнікам жывёліны.’ Магчымыя таксама выпадкі, калі семантычны суб’ект разумеецца з кантэксту і не супадае з сінтаксічным: *The first two or three rounds having been played, he is in full possession of the contents of each hand [...]*. У перакладзе такая канструкцыя прадстаўляецца выказваннем, дзе семантычны суб’ект таксама разумеецца з кантэксту, але не эксплікаваны: ‘Пасля першых двух-трох разоў яму ўжо зразумела, што ў каго на руках [...]’.

Асаблівага разгляду заслугоўваюць выпадкі выкарыстання намінацыйных абсалютных канструкцый. Яны анісваюць дадатковае дзеянне або стан рэчаў, паралельны і адначасовы з тым, што перадаецца прэдыкатыўнай асновай. У перакладзе для захавання мадэлі сітуацыі экспліцытна ўводзіцца прэдыкат, які разумеецца з кантэксту. Мадэль можа быць прадстаўленай поліпрэдыкатыўным сказам або сказам з канструкцыяй другаснай прэдыкацыі: *It was open, with the key still in the door* ‘Ён быў адмакнёны, і ў дзверцах яшчэ тырчэў ключ’. *The ape, razor still in hand, was occasionally stopping to look back and gesticulate at its pursuer* ‘Малпа, на-ранейшаму трымаючы ў руцэ брытву, раз-пораз спынялася, азіралася, крывіла морду ў бок гаспадара’.

Разгледжаны матэрыял паказвае, што трансфармацыйныя змены, эксплікацыя суб'екта і прэдыката сітуацыі, выражанай з дапамогай канструкцый другаснай прэдыкацыі, абумоўленыя строем і асаблівасцямі мовы перакладу і нярэдка прыводзяць да зменаў у структуры выказвання ў перакладзе, аднак семантычная і сітуацыйная мадэль арыгінала захоўваецца, і тым самым забяспечваецца эквівалентнасць перакладу.

О. В. Морозова

О ПОДХОДЕ К ПРЕПОДАВАНИЮ ПЕРЕВОДА В УНИВЕРСИТЕТАХ КНР

По оценкам специалистов, ежегодно в мире осуществляется перевод около двух миллиардов страниц текста, не считая приблизительно пятисот тысяч страниц, переведенных членами ассоциации переводчиков Китая. Объем непрерывно растет, при этом меняется и тип переводимого текста. На перевод художественной литературы приходится около одного процента. Абсолютное большинство текстов – технические, юридические и политические. При этом учебники, посвященные проблемам художественного перевода, составляют около 95 % от общего числа.

Количество и объем текстов, подлежащих переводу, настолько велики, что появилась необходимость в большом числе специалистов, это в свою очередь привело к открытию курсов, факультетов, программ подготовки и переподготовки переводчиков по всей стране.

Исследователи отмечают, что в Китае остро стоит вопрос контроля качества подготовки переводчиков на разных ступенях обучения. Как распределяется учебное время между формированием переводческой компетенции и развитием исследовательских способностей в отношении переводимого материала? Какие различия в методике преподавания следует предусмотреть для студентов-переводчиков и для студентов, изучающих иностранные языки в иных целях, с учетом потенциальной возможности их переводческой деятельности?

Университетское образование – это не только сформированные переводческие компетенции. Университетское образование должно способствовать становлению профессионала с широкой эрудицией, надежными фоновыми знаниями. В современных условиях переводчику, особенно фрилансеру, нужно ориентироваться не только в собственно переводческой сфере: важно разбираться в маркетинге, юридических вопросах, связанных с индивидуальным предпринимательством, налогообложении, продвижении сайта переводческих услуг, оптимизации процесса перевода и применении САТ-технологий.

В университетах Китая, в том числе в Пекине, Гуанчжоу и Шанхае, обучение переводу заключается в основном в формировании переводческих умений и навыков. В связи с этим при наборе в университеты и на програм-